

En juist zoo staat het immers met Jezus' Kerk op aarde.

Die Kerk is kerngezond, en dit Lichaam deert in zichzelf niets. Heilig heet dat lichaam, wat wij bij een ander lichaam gaaf en volkomen gezond noemen.

Maar dit veerkrachtige, heerlijke Lichaam toefte nu ten deele op deze aarde. En ge weet het op deze aarde waar allerlei zedelijke pestilentie rond. Het pestig van het egoïsme en van den hoogmoed bederft er de lucht die dit Lichaam moet inademen, en in de menschenharten, wabrin dit Lichaam als in een herberg zijn intrek neemt, komt het bederf aan alle kant uit.

Wat wonder dan, dat ook dit Lichaam des Heeren hieronder lijden moet? Dat ook de Kerke Christi hierdoor aan wordt getast? Wat wonder, dat de Kerk o'zes Heeren Jesu Christi, voor zoover dit Lichaam op aarde toefte, reeds in het paradijs werd aangestoken en sinds nooit weer volkomen gaaf is geweest?

Doch wat doet nu de kundige arts, zoo hij uw lichaam heftig krank vindt, en de tweedracht in uw bloed en uw leden woelt? Laat hij het dan maar gaan? En oordeelt hij dat de worstelende krachten het dan maar uit moeten vechten?

Ten deele ja, lezers. En tegenwoordig vooral is men veeleis tot het inzicht gekomen, dat de natuur laten doorwerken, in meer dan één geval tot uitkomst zal hebben, dat de gezondheid de ziekte overwint; ja, meer nog, dat alle goede methode van geneezing altoos partij moet trekken van de natuurlijke krachten die in het zieke lichaam werken.

Maar toch, daar laat de arts het niet bij. Dan toch ware er geen geneeskunde bestaan, dan er een medicijnmeester veel min. Zie, God, de Heere schep ook kruiden en legde in die kruiden wondere genezende kracht. En daarom wendt de arts ook die kruiden en zoo veel meer aan, en bestrijdt daardoor het onrustige element en helpt de bestanddeelen die zouden bezwijken.

Dit is ingeven. En dat ingeven bevordert en herstelt dan in de eerste oogenblikken de eendracht volstrekt niet. Integendeel, aanvankelijk wordt de tweedracht dan nog veel, veel erger. Denk slechts aan wat de kinne bij koortsen doet.

Maar als die heftiger strijd zich dan bij den reeds bestaanden gevoegd heeft, dan is de uitkomst toch, dat daarna de strijd minder wordt en de eendracht in het lichaam wordt hersteld.

En zoo nu ook moet het in het Lichaam onzes Heeren wezen.

Ook in dat Lichaam moet de natuur van het Lichaam doorwerken, en reeds die innerlijke, geestelijke werking doet veel.

Veel, maar toch niet alles.

En zoo komt het dan, dat onze opperste Medicijnmeester ook aan dit zijn Lichaam vaak bittere medicijn voorziet, of wrange teugen ingiet, of zelfs diepe wonden insnijdt om de etterbuilen zich te laten ontgieten.

En dan schijnt het dat de tweedracht erger wordt. Maar feitelijk is dit niet zoo.

Want de uitkomst leert dan steeds aan 's Heeren volk, dat deze kostelijke medicijn van den hemelschen Arts, na korte heftige worsteling, den gang van het levensbloed weer rustig en zuiverder deed vloeden.

En zoo week de krankheid dan, en werd het leven der Kerk weer gezond.

KUYPER.

## Het Congres

Veel, veel beter dan men had durven hopen, is het Gereformeerd Kerkelijk Congres geslaagd.

Dat midden in den winter een 1200 personen, tot uit: Groningen, Friesland en Zeeland toe, zich naar de hoofdstad zouden spoeden, om met een 300 broeders uit Amsterdam zelt, alle beschikbare ruimte in *Frascati* te vullen, kon kwalijk worden vermoed.

Dat men er thans zoo vele voorgangers miste, die, toen alle ding nog gewoon liep, altoos vooraan zaten bij elke uiting van de Gereformeerde beweging, wierp wel een droeve schaduw over vroeger bedoelen, maar zuiverde thans den toestand slechts. De voorgangers die er waren, werden er te hartelijk door het volk om gewaardeerd.

Met veel inspanning is het gelukt deze massa opgekomenen alle vier de dagen in zulk een verband te laten werken, dat er geen oogenblik stoornis ontstond, en ook de gemeente gaf hartelijk blijf van haar meeleven in deze zaak, zoo door milde bijdragen, als door een ongemeen sterke opkomst in de bidstonden.

Alle zes de weekbeurten waren even sterk; soms sterker dan des Zondags; bezet.

De *Referaten* verschenen reeds in druk onder den titel: *Het juk der Tweede Hierarchie*. Van de inleiding in het morgen uur brengt een dubbel nummer *Uit de Diepte* eerlang den inhoud in wijder kring. Thans deelen we daarom slechts de drie Resolutiën mede en de dagorde waarnaar gewerkt is.

De Resolutiën luiden:

### Eerste Resolutie: Referent Dr. F. L. Rutgers

De broeders van Gereformeerde belijdenis, uit onderscheiden Nederlandsche Gereformeerde kerken voor het aangezicht des Heeren alhier saamgekomen:

op grond van Gods Woord van harte instemmende met de belijdenis, die onze kerken op het stuk van kerkregering tegenover Rome hebben uitgesproken, en misdien in hunne conscientie gebonden om die belijdenis ook thans tegenover openbaar geworden afwijking te handhaven;

betuigen en verklaren dat de Synodale Hierarchie, die in 1816 aan onze kerken is opgelegd, gebieken is onbestaanbaar te zijn met de erkenning van Jezus Christus als haar Hoofd en haar Koning; en door het haar inwonend beginsel er met onweersprekenbare kracht toe drijft, dat voor de vergadering der geloovigen met hun zaad, gelijk de kerke Christi zijn moet, in de plaats komt eene gansch wilde vernemng; dat het gezag van Gods Woord vervangen wordt door de willekeur en de autoriteit van mensche-lijke inzettingen; en dat het Koninklijk Regiment van den Zoon Gods wordt teruggedrongen door eene hiermee onbestaanbare bestuursinstelling.

### Tweede Resolutie: Referent Jhr. Mr. A. F. De Savornin Lohman

Zij betuigen en belijden in de tweede plaats, dat desniettemin zulk eene Hierarchie, thans in Synodalen vorm, door een schuldig ingrijpen van de Overheid in de Majesteitsrechten van Koning Jezus in onze kerken is ingevoerd; dat dit alleen mogelijk is geworden door de nog schuldiger ontzetting van de kerken, die de weldaden vergetende, welke zij in zoo ruime mate van haren Heer hadden ontvangen, waren ingeslapen, en zich alsmo bepaalden tot een zwak, kortstondig, althans niet algemeen protest, waardoor zij zelve de valsche meening deden ontstaan, als hadden zij deze Hierarchie als hoogste gebiedster erkend. Voorts, dat de zondige onaanvaardbaarheid voor de Majesteit van haren Heer heeft voortgeduurd, niettegenstaande de aanhoudende vervolging der tot haar behoorende geloovigen, die de oogen voor het wezen deser Hierarchie had kunnen en moeten openen, en de gelegenheid tot afwijping van het Synodale juk haar meer dan eens geboden was.

### Derde Resolutie: Referent Dr. A. Kuyper

Betuigen en verklaren zij, dat — na het valen van de eindbeslissing der volle Synode in de Amsterdamsche Tuchtzaak, waarbij op vijf Bedienden des Woords en zeventig Opzieners en Armverzorgers het kerkelijk doodschrift om geen andere reden is toegepast, dan overmits zij weigerden voor de ongoddelijke Synodale Hierarchie het hoofd in den schroef te leggen; en zulks in weerwil van het strafeloos duldend der meest volstrekte Christusverwerping tot in leden der Synode zelve; ja, nadat de vervolging verklaard hadden, tot minlij uitteengaan genegen, en tot wegneming van het geinimieerde artikel, mits Jezus' Koningschap te eeren hen in zijn Kerk zij wierd, beried te wezen; — van alle verderpogen om deze Hierarchie door haar zelve af te breken, als ondoeltreffend en ongeoorloofd, moet worden afgezien. — Dat derhalve thans voor ons zoon min als voor onze vaderen in de eeuw der Hervorming, iets anders rest dan, om, krachtens het recht, dat Gods Woord aan de geloovigen toekent, en den plicht, dien dit Woord zoo aan hen als aan de Opzieners oplegt, zonder verder verwijl het juk deser tweede Hierarchie af te werpen. Dat noch de vroegere schuld der Overheid, noch de begane zonde der Kerken, hetzij aan dit recht, hetzij aan deeren plicht, ook maar iets van hun volle geldigheid ontnemen. Dat de beloften, die of allerlei wijs door de Geloovigen of de Opzieners mochten zijn afgelegd, thans zoonmin tegenover deze Hierarchie binden, als ze Luther en Calvijn, en met hen onze martelaren, een oogenblik weerhielden om met Rome te breken. Ja, dat juist de belofte bij de bevestiging door Kerkeraadleden voor Christus en zijne gemeente afgelegd, om alle leerlingen in strijd met Gods Woord te verwerpen en in de kerkregering naar Gods Woord te handelen, hen verplicht om met de Synodale organisatie te breken. En dat nu, gelijk in de zestiende eeuw, dit afwerpen van het Hierarchisch juk niet zijn mag een zich terugtrekken in eigen kringen, maar doelen moet op een algemeen vrijmaking der Kerken, en ons diensvolgens het verwerken van een algemeen beweging en een handelend optreden, dat zulk een beweging steunen kan, ten plicht maakt.

En de dagorde:

### GANG DER WERKZAAMHEDEN.

Dinsdag 11 Januari 1887.

1. Opening van het Congres, te 11 ure met klokslag. Inleiding door Dr. A. Kuyper.
2. Voorstel tot het indienen van een request aan Z. M. den Koning.
3. Te half één pauze.
4. Te één ure behandeling der Eerste Resolutie. Referat van Dr. F. L. Rutgers.
5. Behandeling der Tweede Resolutie. Referat van Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman.
6. Behandeling der Derde Resolutie. Referat van Dr. A. Kuyper.
7. Sluiting te vier ure.
8. Godsdiensvoering te acht ure in *Plancius*, Dr. W. van den Bergh van Voorthuizen; en in *Maison Stroucken*, Dr. G. H. van Kasteel, van Kollum.

Woensdag 12 Januari 1887.

1. Opening van het Congres te tien ure. Inleiding door Dr. P. van Son.
2. Te half elf Classicale Sectiën tot aan de pauze.
3. Pauze te half één.
4. Te één ure bespreking om de rechts-quaestie aan de orde te stellen.
5. Te half twee Zakelijke Sectiën, I. (*Kerkeraad*), II. (*Kerkeraadleden*), III. (*Kerkleden*).
6. Gedurende deze Sectiën Lezing van Dr. W. Geesink over de dolterende Kerken, in de groote zaal.
7. Te drie ure behandeling van het Rapport over het request aan Z. M. den Koning.
8. Sluiting te vier ure.
9. Godsdiensvoering te acht ure in *Plancius*, Dr. J. J. A. Ploos van Amstel van Reitzum, en in *Maison Stroucken*, Dr. H. Hoekstra, van Utrecht.

Donderdag 13 Januari 1887.

1. Opening van het Congres, te tien ure. Inleiding door Dr. C. A. Renier.
2. Te half elf Zakelijke Sectiën, IV. (*Kerkvoogden*), VI. (*Synodalen*) en X. (*Dolterende kerken*).
3. Gedurende den overigen tijd in de groote zaal: Voortzetting van Dr. Geesink's lezing.
4. Te half één pauze.
5. Te één ure behandeling van het Rapport in zake de rechtsquaestie.
6. Te twee ure Zakelijke Sectiën. Voortzetting van VI en X, en daarna de Sectiën V. (*Evangelisten*) en VII. (*Andere Gereformeerden die zich reeds op andere wijze hebben georganiseerd*).
7. Gedurende dien tijd in de groote zaal Lezing van Dr. B. van Schelven.
8. Algemeene Vergadering. Rapport der Classicale Sectiën.
9. Sluiting te vier ure.
10. Godsdiensvoering te 6 ure in het lokaal de *Vrede* (Rapenburg). Bediening van den Heiligen Doop. Dr. N. A. de Gaay Fortman.
11. Godsdiensvoering te 8 ure in het lokaal *Werken*. Stand. Dr. F. P. I. C. van Lingen, van Zeppen.

Vrijdag 14 Januari 1887.

1. Opening van het Congres te tien ure. Inleiding door Dr. F. L. Rutgers.
2. Te half elf, behandeling van de Rapporten der Zakelijke Sectiën I—IV. (*Kerkvoogden*), in de Algemeene Vergadering.
3. Te half één pauze.
4. Te één ure Zakelijke Sectiën: VIII. (*Consulentenschappen*), IX. (*Gemeene Kas*), XI. (*Synodale Convent*) en XII. (*Propaganda*).
6. Te half drie, behandeling van de Rapporten van de Zakelijke Sectiën V—XII in de Algemeene Vergadering.
6. Te 4 ure, Sluiting van het Congres.

Een volgend maal komen we op dit Congres terug.

## Rotterdam.

Het Bericht van Reformatie, dat door den Rotterdamschen Kerkeraad aan de leden der gemeente is rondgezonden, is een historisch actestuk, dat naast een gelijk actestuk van den Amsterdamschen Kerkeraad in onze kolommen niet mag ontbreken. We nemen het daarom hier geheel over.

Het luidde aldus:

Geliefde Broeders en Zusters in onzen Heere Jezus Christus!

De Kerkeraad heeft, in zijn vergadering van Woensdag 5 Jan. j.l., voor de geheele Nederlandsche Hervormde Gemeente te Rotterdam, aan de Kerkeraad, ingevoerd bij Koninklijk Besluit van 1816, alle kracht en geldigheid ontzegd; diensvolgens alle daarop gegronde bepalingen en besluiten verklaard te zijn vervallen, en weer kracht en geldigheid verleend aan de Dordsche Kerkenorde, die hier vóór 1816 heeft gegolden, behoudens zulke bepalingen als door de politieke wisseling gewijzigd zijn; en den ouden naam: *Nederlandsche Gereformeerde Kerk* voor deze Gemeente weer aangenomen.

Aan deze kennisgeving hebben uw Opzieners een woord van rekenschap en broederlijk vermaan toe te voegen.

Van rekenschap, opdat gij het Kerkeraadsbesluit van Woensdag in zijn juiste beteekenis zult verstaan.

Een daad, zooals nu is geschied, greep in het leven der Rotterdamse Kerk niet voor het eerst plaats.

Had toch de Heere reeds in de 13e eeuw zich, door zijn Woord en Geest, ook in deze stad een Kerk, d. i. een vergadering van in Hem geloovenden met hun zaad, gekornd, gij weet hoe deze plaatselijke Kerk van Rotterdam in de 16e eeuw tot zeer groote deformatie was gekomen. Een deformatie waarvan de oorzaak, zeker niet uitsluitend, maar toch voor een groot deel aan Rome's Hierarchie, die ook op haar drukte, moet worden geweten.

Deze Hierarchie, die menschelek gezag boven dat van Koning Jezus en menschelek wetten boven zijn Woord stelde, had de jammeren, die zoo schrikkelijk verrijp aan de Majesteit van den eenigen Koning met zich voert, ook over deze Kerk gebracht.

Aan deze deformatie begon, naar gij allen weet en allen prijt, een einde te komen in het jaar 1572. In dat jaar toch wierp de Kerk van Rotterdam, door 's Heeren Geest verlicht en versterkt, het juk der Roomsche Hierarchie af; ontseide dies van toen af alle kracht en geldigheid aan alle pauselijke ordinarissen en decreten; om kort daarna de eenheid met andere Kerken, ook door het aanvaarden van eenzelfde Kerkenorde, weer te doen uitkomen.

Het is u niet onbekend, hoe dan ook, nadat de Roomsche Mis in onze St. Laurens- of Groote Kerk den 12den November van 1572 voor het laatste gevierd was, de genuisve waarheid, vier dagen later, binnen hare muren mocht worden verkondigd.

Van afscheiding, van separatie, gij voelt het, was bij de Rotterdamse Gereformeerden toen geen sprake.

Zij hadden hun plaatselijke Kerk slechts vrijgemaakt van de Roomsche Organisatie, die banden, die haar onknelden, afgesneden.

De toen aangevangen Reformatie, mocht, onder 's Heeren gunst krachtig doorwerken en in het jaar 1600 konden dan ook de toenmalige Opzieners der Rotterdamse Kerk aan de Noorderpoort der St. Laurens dijs opschrift laten plaatsen, waarin de Kerk haar Belijdenis uitsprak, en gij de uwe terugvindt: *«God voornam die hykende in liefde te voren te schikken in Christo tot syn uytvercoren»*. Deze roept, rechtvaardig, verheerlijkt hy ook syn, Gods Geest, roeping, geloof en 'werck goed, te bewys hier van syn. God geeft ons de salicheit, het is syn werck. Die de Soen God end' Mensch, verdient heeft voor ons alleene; Gods Geest volbrengt, maar dat ghelooft sterck. Neemtse aan, de wercken goet daer van getuygen gemeene.

Doch ziet, eer na het plaatsen van dit opschrift een zestal jaren voorbij waren gegaan, braken er droeve dagen voor de Kerk van Rotterdam aan. Met de dwaling der Arminianen in leer en Kerkregering sloop toen het bederf weer in, om na een vijftigjarige worsteling, waarbij de Belijders van 's Heeren Woord in zijn aubt geschoort, ontzet, ja zelfs met diefdeurs uit de stad gezet werd, wederom tot een zeer groote deformatie te komen.

Dan, door de ontfermingen des Heeren bleef ook toen een tweede Reformatie niet uit.

Een Reformatie, moeielijker dan de eerste, omdat men nu niet, gelijk in 1572, met een Prins Willem van Oranje de Overheid mee, maar wel beslist tegen had.

Ook nu weer sneed de Kerk van Rotterdam alle banden af, die haar vastnoerden aan een Kerkbestuur, dat, in beginsel, de Majesteit van den Koning der Kerk te kort deed; trad met een deel der naburige Kerken, die hetzelfde hadden gedaan, in gemeenschap of correspondentie; en liet, niet slechts in naam, maar welterdeedig ook metterdaad, de gereformeerde Kerkenorde in alle kracht en geldigheid werken.

Dit alles is toen niet dan onder veel smart en tranen geschied.

Men onthield toch der Kerk niet alleen het gebruik van haar bedieningen, maar ook het genot van alle stoffelijk goed, om niet te spreken van de zeer harde proceduren, waarin de Libertijnische Overheid het knuis der vervolging over haar bracht.

Doch God de Heere, die zijn volk sterke geeft, schook aan zijn Kerk te dezer plaats de genade der volharding.

Zag zij de deuren van haar St. Laurens en haar Prinskerk voor zich gesloten; kon zij de armen, die zij met zich had, en een Voetius en anderen, die in haar midden den dienst des Woords waarnamen, niet onderhouden uit wat haar goed was, zij behield zich met allerlei lokalen, voorzigtig uit particuliere middelen in de algemeene behoeften en klaagde, dolterde, over wat men haar aan deed naar God.

Hij heeft Haar op Zijn tijd verhoord.

Zeven lange jaren van zwaar lijden en bangen strijd waren voorbijgegaan.

Toen, gij weet, schonk de Heere in den tweeden Oranje, in onze Maurits, aan de verdrukte Gereformeerden een machtig beschermers. Na van 1611 af in particuliere woningen, op zolders en in schuren te hebben vergaderd, waaruit zij dan nog telkens weer werd opgejaagd, zoodat zij schier geen plaats had voor het hol van haar voet, kreeg de Kerk van Rotterdam, door 's Prinsens toedoen, op den 24en November van 1618 onze St. Laurens weer in gebruik.

Ook toen, gij voelt het, van afscheiding, van separatie, bij wat de Calvinisten in Rotterdam deden, geen sprake.

Zij hadden hun plaatselijke Kerk slechts vrijgemaakt van een door de Arminianen vergiftigde Organisatie.

Van toen af had de Kerkenorde, waaronder onze Kerk van 1574 af had geleefd, in wezen dezelfde als die van de Dordsche Synode van 1618 en 1619, hier kracht en geldigheid.

De Heere Jezus zelf en Hij alleen werd weer als Heer en Koning zijner Kerk geëerd en gehuldigd.

Rijk was de zegen, dien Hij schonk.

Wat al trouwe en rijkbegaafde ambtsdragers gaf Hij deze zijne Kerke.

Denkt aan een Borstius, een Ridders, een Brakel.

Een trits van namen, die nog altijd het hart van 's Heeren Belijders van dankbare herinnering doet trillen.

Dan, tegenover zoo veel zegen des Heeren komt in des te scheller licht de zonde van zijn volk.

Tegen het inwonend verdorft werd, vooral in de vorige eeuw, niet genoegzaam gewaakt, niet voldoende gestreken, niet meer ijerig geboden.

Daar kwam verslapping en inzinking in de Kerk. En wat elders van de Amsterdamsche Kerk is gezegd, kan ook hier van de Rotterdamse worden herhaald: *«in dien ontredde toestand was ze een maar al te lichte prooi voor de tweede Hierarchie, die, nu in Synodalen vorm, in 1816 opkwam»*, en zeer zeker met de beste bedoelingen, maar te kwader ure, door Koning Willem I werd ingevoerd.

Een tweede Hierarchie.

Immers, deze Organisatie is met de bepaling in haar wetboek, dat bij haar Synode, «de hoogste wetgevende, rechtsprekende en besturende macht berust», en in wat zij zich in hare «hooger besturen» aanmatigt over de Kerken, ja in heel dit zich toegenen van *hierarchische* macht in de Kerk, waar alleen Koning Jezus heerscht en misdien geen andere dan een *bedienende* macht van menschen kan geduld — deze Organisatie in den grond niet anders dan Roomsche, en doet niets minder dan den Koning der Kerk naar de kroon tasten.

Ook nu weer bleef de jammer, die op zoo ontzettende Majesteitschennis volgt, niet uit, noch de Kerke van Rotterdam gespaard.

Want, wel woonde de Heere ook nu met zijn Woord en Geest in ons midden. Wel kwam er, na de inzinking der vorige, in deze eeuw meer dan eens een heerlijke opleving der Gemeente; schonk de Heere tal van Lezaren, die den volen raad Gods mochten verkondigen, en kwamen de zielen zijner niverkoren ten leven en werden gevoed, verkwikt, gesterkt; doch van wat zeventig jaren lang onder en door deze Synodale Organisatie geschiedde, is de geestelijke schade onberekenbaar.

Immers, ook bij de meest getrouwe prediking en het zuiverst belijden werd juist getrouweheid aan Koning Jezus in de praktijk des kerkelijken levens door de Organisatie schier tot een onmogelijkheid.

Wat al verschillende en tegenstrijdige gevoelens zijn van de kansels onzer Kerken gehoord. Hoe zijn daar zelfs de meest fundamentele stukken der leer, de dierbaarste waarheden, bestreden, in de verdedigd en in hun wondere schoonheid ontwikkeld te worden.

Hoe is de diens des Heeren onder ons ont-heiligd, doordat aanzat die maar wilde, al was ook zijn leed goddeloos of zijn leven ergerlijk.

En tegen dit alles werd zeer zeker veel gedaan. Minder wel dan moest, maar toch, daar gingen telkens en telkens weer stemmen op tegen deze onteering en onluistering van 's Heeren Huis.

Dan, dit was het schrikkelijke, al dit roepen was vruchteloos.

De Synodale Organisatie, al was dit ook niet van meet af bedoeling geweest, zette het er nu eenmaal op, dat alle dwaling in 's Heeren Kerk zich vrij en ongestraft mocht uitspreken.

Die er al te hard tegen riep, zag reeds den dreigenden vinger der Synodale Hierarchie tegen zich opgestoken. En die ook maar verdacht werd van poging tot dadelijk verzet, voelde zich al bij het kleed gegrepen.

En toen zweeg men en gaf het — ontzettende trouwelooheid! maar op, en fluisterde elkander toe, dat er toch niets aan te doen viel, en de verlamming kwam over de Kerk en haar ambtsdragers, en de moed zonk weg en de ijver verkoelde.

Want o zeker, deze Synode had in haar wetboek ook een artikel dat van «handhaving der leer» sprak, doch de ervaring heeft getoond, dat dit niet 'an een doode letter was.

Immers, om uit heel het Synodale sondersregister slechts een laatste bladzijde op te slaan, de kerkelijke gebeurtenissen ten vorigen jare in Amsterdam hebben duidelijker nog dan vroeger doen zien, dat de leer der Kerk, gelijk zij haar uitdrukking vindt in de drie Formulieren van eenigheid, niet mag gehandhaafd.

Dat willen handhaven der leer toch was het groote kwaad der 75 Amsterdamsche Broeders, wier poging op schorsing en afzetting uitliep. Want, dat het in het Amsterdamsch Conflict wel terdeed om de leer ging, en niet, zooals men voorgeef, om het kerkelijk goed, is door een in deze onwaarschamen getuige 1) nog onlangs public uitgesproken.

Doch ziet, na de inzinking kwam ook nu weer de opleving.

Men voelde weer, dat Jezus niet alleen Koning is in het rijk der gedachten, maar zeer bepaald van zijne Kerk; dat dit Koningschap geen fictie maar een heerlijke werkelijkheid is; en dat deze Koning geloofwaardigheid eischt.

En toen is tegen de Synodale Hierarchie, en voor het Koningschap van den Heere Jezus, de strijd weer aangebonden.

Een strijd, waarin men al tastend vaak mis heeft getast; waarbij men dikwerf faalde in de middelen; maar toch door 's Heeren goedheid zuiver bleef in zijn bedoelingen.

En toen heeft het optreden in de Amsterdamsche zaken tegen deze Synodale Hierarchie een kreet van verontwaardiging op de lippen gebracht, en voelde men in het vonnis der afzetting, geveld over Broeders, met wier kloek

1) De Moderne Prof. Knappert, van Amsterdam.

houding men zijn sympathie had betuigd, zich zelf onzet, ja, meer, in deze Broeders den Heere zelf gesmaad.

Waarbij dan nog kwam, al wat sedert de laatste helft van het vorige jaar het Classicaal Bestuur van Rotterdam, als trouwe handlangers der Synode, in onze Kerk bestond. Een Bestuur, dat, om slechts iets te noemen, in onbegrijpelijk zelotisme een diëtale leden van den Kerkeraad in preventieve hechtenis nam, zonder dat zij zich ook maar tegen een letter der Synodale wetten hadden bezondigd.

Ziet, door dit alles rijpte langzaam de vaste overtuiging, dat, zou aan den jammerlijken toestand, waarin onze Kerk verkeerde, een einde komen, allereerst en noodzakelijk afwijping van deze zoo fatale Hierarchie moest voortaan.

En toen nu het Classicaal Bestuur van Rotterdam op den Oudejaarsdag een missive schreef, waarin zelfs het spreken over het mogelijk afwijpen van het juk zijner Koninginne werd verboden, toen werd ons de zaak gemakkelijk gemaakt, voelde men algemeen, dat het zoo niet langer mocht, en is het besluit van 5 Jan. gevallen.

Ook nu, gij voelt het, van separatisme, van afscheiding geen sprake.

De aloude Kerk van Rotterdam, in de 13e eeuw gesticht, in de 16e eeuw voor het eerst en daarna wederom in de 17e eeuw gereformd, is nu door 's Heeren overvloedige goedheid en verbeurden zegen ten derden male tot aanvankelijke Reformatie gekomen.

De banden, waaronder zij lag gekneld en waardoor alle Reformatie werd tegengehouden, zijn nu weggenomen.

De glazen stolp — om een veel gebruikt maar zeer juist beeld te bezigen — waaronder de plant tot sterfens toe wegkwam, is gebroken.

De oude Kerk van Rotterdam aan Jezus als haar Heer en Koning teruggegeven.

Geen separatisme, maar natuurlijk evenmin een van den Heere veroordeeld independentisme. En daarom dan ook mocht onze Kerk nu niet op zich zelf blijven staan, maar moest onverwijld door zich met de andere Kerken van dit land, die dit reeds gedaan hadden, onder de oude Kerkenorde te stellen, de gemeenschap ook op dit punt weer aanbinden.

Het recht tot deze daad, is hetzelfde als waarmede in de 16de eeuw hier de pauselijke Hierarchie werd afgeworpen en voor nu 70 jaren de Synodale Organisatie was aanvaard.

Principieel dezelfde omstandigheden.

De toestand onzer Kerk maakte deze daad nu noodzakelijk; er mocht niet langer getoefd. Dat het zoo niet langer kon, en er hoe eer hoe beter verandering moest komen, werd door allen gevoeld en door velen beleden. De hartstocht was zoo jammerlijk opgewekt; het geestelijk leven kwinde; men bezondigde zijn ziel telkens en telkens weer; woorden zijn gesproken en daden zijn verricht, die niet goed waren voor God den Heere, en wij allen hebben ons diep, zeer diep, voor Hem in dezen te verontmoedigen.

En of men dan niet op eene andere wijze met dezen treurigen toestand had kunnen komen? Op deze bedenking zij geantwoord, dat alle andere wegen eenvoudig waren afgesneden.

Van deze Synodale Hierarchie moest men af, want zij hield juist alle Reformatie tegen.

Doch hoe van haar af te komen?

Reorganisatie binnen den kring der Reglementen werd wel beproefd, maar bleek al spoedig ondoenlijk.

Een «modus vivendi», een voorloopige schikking, werd wel aangeboden van de zijde der belijders, maar door hun tegenstanders smadelijk verworpen en in arren moede bespot.

Dus bleef niet anders over dan te doen, wat wij Woensdag hebben gedaan en waartoe de Heere zelf ons den moed in het harte gaf.

Een woord van rekenschap, maar ook van broederlijk vermaan, hebben uw Opzieners u ten slotte te brengen.

Met den drang der liefde en in den naam van Koning Jezus roepen wij u toe: Wilt u niet van uw Kerk, nu vrijgemaakt van het Synodale juk, afscheiden, door u weer te stellen onder de Synodale Hierarchie. Zeer zeker, door geen mensch hebt ge u in uw conscientie te laten binden, maar waar de Belijdenis onzer Kerk ook de uwe is, moogt gij u niet weer stellen onder een kerkregiment, dat tegen die Belijdenis ingaat. Slechts van hen kan dan ook zulk een afscheiding worden verstaan, die, gelijk hier de Roomsche in de 16e en de Arminianen in de 17e eeuw, naar hun overtuiging tegen de Gereformeerde Belijdenis moeten kiezen.

Maar ook komen wij tot u in den naam van onzen Koning Jezus, om u te manen tot overtuiging. Immers meer dan waarschijnlijk, zal men onze Gereformeerde Kerk ook nu weer het gebruik harer bedieningen en het genot van haar stoffelijk goed onthouden. Ook dit dient naar Christenplicht in lijdzzaamheid gedragen en geklaagd, gedoleerd, aan het oor van Hem, die machtig is weer op zijn tijd te verhooren. Immiddels bewege de Heere u tot een gewillig heffoer, opdat ook, in wat uw Kerk noodig heeft, toch kan worden voorzien.

En eindelijk in den naam van Koning Jezus leggen wij voor u conscientie den eisch van reformatie in huis en hart. Wilt uwe wegen onderzoeken en doorroeken en wederkeeren tot den Heere, den God des Verbonds.

Ziet, Broeders, deze derde Reformatie der Kerke van Rotterdam is — verstaat het toch wel — is op Woensdag niet voltooid, maar slechts aangevangen, slechts mogelijk gemaakt. En zal zij nu tot stand komen, dan moet 's Heeren Geest u tot gehoorzaamheid aan Hem brengen in hart en huis en maatschappij.

Wee over den man, die met onzuivere handen aan Sions muren bouwen wil. Al zijn arbeid is met vruchteloosheid geslagen, succes mag zijn deel zijn, maar de zegen blijft weg. Slechts als u hart oprecht staat voor den Heere en door een oprecht geloof vastligt aan u Jezus, kunt gij met een Nehemia spreken: «God van den hemel